

ГЕОПРОСТОРОВЕ ПОШИРЕННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЕВ'ЯНИХ САКРАЛЬНИХ ОБ'ЄКТІВ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Павло Кучер, Іван Волошин

Львівський державний університет фізичної культури

Актуальність. З точки зору туризму сакральні дерев'яні об'єкти Волинської області є надзвичайно цінними та важливими туристичними об'єктами. Багато праць та досліджень присвячено різним типам туристично-рекреаційних ресурсів, проте сакральні дерев'яні туристичні ресурси Волинської області, нажаль, не є достатньо дослідженими та вивченими. Відтак, досліджень щодо геопросторового поширення дерев'яних церков у Волинській області немає. Це, власне, і формує актуальність дослідження даної теми. Детальне вивчення геопросторового поширення дерев'яних сакральних об'єктів дасть змогу розширити та удосконалити існуючі туристичні маршрути.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день серед усієї кількості наукових статей та праць, лише не значна кількість присвячена дослідженням сакральних пам'яток. Існує також «Каталог існуючих дерев'яних церков України і Українських етнічних земель» за 1996 рік складений Василем Слободяном. Існує електронний ресурс «дерев'яні храми України» де представлені всі дерев'яні храми України, в тому числі й Волинської області. Серед авторів, які досліджували сакральні пам'ятки, такі: Добинда І. П., Ковальчук, Литвин Д., Кузик С., Фоменко Н. В., Волошин І. М., Маринич О. М. та інші. Однак, карт геопросторового поширення дерев'яних церков у Волинській області немає [2].

Мета. Вивчити геопросторове поширення найдавніших дерев'яних сакральних об'єктів.

Завдання: Описати найбільш давні та цінні дерев'яні церкви у Волинській області. Розрахувати коефіцієнти насиченості дерев'яними церквами Волинської області. Охарактеризувати критерії розподілу області на три сакральні-туристичні регіони.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, Інтернет-пошук інформації, контент аналіз.

Результати дослідження та їх обговорення. Проведено туристично-сакральні дослідження сакральних об'єктів у населених пунктах. Встановлено поширення дерев'яних сакральних об'єктів в населених пунктах в межах адміністративних районів. Використано інтернет-ресурс пам'ятки містобудування і архітектури Волинської області, що перебувають під охороною держави станом на 01.10.2009 р. Виявлено, що у Волинській області є 204 дерев'яні сакральні об'єкти (рис. 1.).

Нижче подаємо короткий опис найдавніших сакральних об'єктів у межах кожного сакральнотуристичного регіону.

Церква святого великомученика Димитрія Солунського, XVI ст., 1567 р., с. Гішин, Ковельський район. Найбільш ранній пам'ятник дерев'яної архітектури Волині. Перебудовували у XVIII і XIX ст. Дерев'яна, тризрубна, одноверха церква, з одним ярусом дзвіниці над бабинцем – композиція, яка рідко зустрічається на Волині, представлена в даний час дуже нечисленною групою пам'ятників. У спорудженні значно виділено квадратний обсяг центрального зрубу, урівноважений зі сходу і заходу рівноширокою і рівновисокою п'ятигранною апсидою і прямокутним в плані бабинцем. Бабинець не має вікон – характерна особливість ранніх дерев'яних церков. В інтер'єрі бабинець сполучається з основним об'ємом химерної фігурною аркою-вирізом, по боках якої збереглися фрагменти декоративного розпису (XVI ст.) [4].

Дмитрівська церква, XVII ст., 1674 р. с. Згорани, Любомльський район. Дмитрівська церква є однією із старовинних дерев'яних трьохчастних церков Волині з виділеним у плані значних розмірів центральним зрубом. Перекриття шатрове, під час реконструкції XIX століття в інтер'єрі перекриття було зашито дошками, а зовні закрито високим двосхилим дахом, який закриває частково барабан голови. Тоді ж стіни були обшиті вертикально дошками з нащільниками і значно розширені вікна в центральному об'ємі, над яким влаштована декоративна главка, а на вершинах дахів східної частини і притвору – декоративні постаменти. Інтер'єр пам'ятки зберіг риси народності. Цікава за пропорціями напівкругла арка, яка з'єднує притвор із центральним зрубом. Збереглося оздоблення інтер'єру: живопис XVII–XVIII століття, різьба XVIII–XIX століття. Окремо на північний захід від церкви розташована старовинна дерев'яна, присадкувата, шатрова дзвіниця, реконструйована одночасно з церквою [4]

Рис. 1. Геопросторове поширення 204 дерев'яних церков Волинської області

Умовні позначення

- ▲ - дерев'яна церква
  - 1 - кількість дерев'яних церков у населеному пункті
  - ■ - межі сакрально-туристичних регіонів
- 1 - північний сакральний регіон
  - 2 - центральний сакральний регіон
  - 3 - південний сакральний регіон

Рис. 2. Карта геопросторового поширення та коефіцієнту насиченості сакральними дерев'яними об'єктами в адміністративних районах та сакральних регіонах Волинської області.

Умовні позначення

1. - Північний сакральний регіон	$\frac{60}{0,3}$	- в чисельку кількість сакральних об'єктів у регіоні
2. - Центральний сакральний регіон	$\frac{41}{0,2}$	- кількість сакральних об'єктів у районі
3. - Південний сакральний регіон	$\frac{403}{3}$	- в знаменнику коефіцієнт навантаження сакральним об'єктами в регіоні до загальної їх кількості
♣ - Дерев'яний сакральний об'єкт	15%	- відсоток співвідношення сакральних об'єктів у районі до загальної їх кількості в області
○ - Розташування населеного пункту	■ ■ ■	- Межі сакрального регіону
Гішин - Назва населеного пункту		

Висновок. Дослідження підтверджує, що Волинська область володіє надзвичайно великим потенціалом для розвитку сакрального туризму.

Література:

1. Добинда І. П. Характеристика сакральних пам'яток Волинської області та їхнє територіальне поширення / І. Добинда // Науковий вісник Чернівецького національного університету : Збірник наукових праць. Вип. 655 : Географія. – Чернівці : Рута, 2014. – С. 515–519.
2. Дерев'яні Храми України / Електронний ресурс // Режим доступу: [<http://www.derev.ua/>]
3. Справочник «Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР»
4. Електронний ресурс «Пам'ятки містобудування і архітектури Волинської області, що перебувають під охороною держави станом на 01.10.2009 р».

РЕЗЕРВИ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ
ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Надія Пилипенко, Юлія Приступа

Львівський державний університет фізичної культури

Постановка проблеми. У Львівській області зосереджено біля чверті всіх туристичних ресурсів України. Більшість із них відомі й активно використовуються. Проте тут є ще значні резерви для подальшого розвитку туризму, так звана невідома і маловідома Львівщина, яка має багато неосвоєних туристичних об'єктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що цією проблемою все більше цікавляться науковці (проф. М. Мальська, проф. Ю. Туниця, проф. Д. Степовик, О. Зуб, Н. Понятишин та ін.), туристи-аматори, блогери.

Дана робота також є продовженням розпочатого нами дослідження ефективності використання туристичних ресурсів Львівської області [1].

Метою дослідження є розкриття туристського потенціалу Львівської області, ознайомлення із цікавими туристичними об'єктами, які були маловідомими до цього часу або використовувались недостатньо.

Методи дослідження. Аналіз літературних джерел, інтернет-пошук інформації, опитування.